

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»,
073 «Менеджмент», 141 «Електроенергетика, електротехніка
та електромеханіка»

Електронний ресурс

Харків – 2025

УДК 159.9 (075.5)

П86

Рецензенти:

Наталія Кучеренко – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувачки кафедри «Практичної психології» Навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Вікторія Кулешова – доктор пед. наук, професор, професор кафедри освітніх технологій та охорони праці Бахмутського навчально-наукового професійно-педагогічного інституту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 5 від 30 січня 2025 року)

Психологія : методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», 073 «Менеджмент», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» [Електронний ресурс] / укладач О. А. Атаєва. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 38 с.)

Методичні вказівки з дисципліни «Психологія» призначені для студентів заочної форми навчання інженерних та інженерно-педагогічних спеціальностей. Видання містить рекомендації щодо виконання контрольної роботи, включаючи вибір тематики з 10 варіантів, структуру – трьох планових теоретичних питань із добіркою літератури та практичного завдання, оформлення та критерії оцінювання, тлумачний словник.

Основна мета – сприяти засвоєнню психологічних знань, розвитку самостійності, критичного мислення та практичних навичок. Виконання контрольної роботи дозволяє закріпити теоретичний матеріал і застосувати його в аналізі психологічних явищ, підготувавши студентів до професійної діяльності.

УДК 159.9 (075.5)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025

© Атаєва О. А., уклад., 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Вимоги до оформлення контрольної роботи.....	5
Варіант № 1.....	6
Варіант № 2.....	9
Варіант № 3.....	12
Варіант № 4.....	16
Варіант № 5.....	18
Варіант № 6.....	21
Варіант № 7.....	23
Варіант № 8.....	26
Варіант № 9.....	28
Варіант № 10.....	30
Шкала оцінювання.....	33
Тлумачний словник.....	34
Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи..	37

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Психологія» є важливою складовою професійної підготовки студентів інженерних та інженерно-педагогічних спеціальностей. Сучасний інженер або педагог не лише володіє технічними знаннями, а й має розуміти психологічні аспекти діяльності, пов'язані з міжособистісною взаємодією, управлінням колективами, оптимізацією робочих процесів та розв'язанням конфліктів. Тому вивчення психології стає важливим інструментом для формування всебічно розвиненого фахівця, здатного ефективно працювати в сучасному технологічному та соціальному середовищі.

Дана методична розробка має на меті сприяти формуванню у студентів знань, навичок та компетентностей, необхідних для ефективного засвоєння психологічних основ людської поведінки, мислення та діяльності. Особлива увага приділяється розумінню психологічних процесів, таких як сприйняття, пам'ять, мотивація, емоції, мислення та особистісний розвиток. Крім того, розглядаються аспекти міжособистісної взаємодії, групової динаміки та професійної етики, що мають значний вплив на професійну діяльність майбутніх фахівців.

Контрольна робота, яка виконується студентами заочної форми навчання, є однією з важливих форм самостійної роботи. Вона дозволяє закріпити теоретичні знання, набути навички аналізу психологічних явищ, а також продемонструвати вміння застосовувати ці знання для розв'язання практичних завдань. Виконання контрольної роботи розвиває у студентів самостійність, дисциплінованість, критичне мислення та здатність до дослідницької діяльності.

Методичні вказівки створено для забезпечення чіткої та ефективної організації самостійної роботи студентів, а також для стандартизації виконання та оцінювання контрольних робіт. Вони містять рекомендації щодо вибору тематики, організації роботи над теоретичною та практичною частинами, оформлення результатів, а також критерії оцінювання. Особливий акцент зроблено на відповідність роботи сучасним науковим підходам, дотримання академічної доброчесності та вимог до оформлення за державними стандартами.

Ці методичні вказівки призначені для студентів заочної форми навчання інженерних та інженерно-педагогічних спеціальностей. Їх застосування сприятиме глибшому засвоєнню основ психології, розвитку аналітичних і дослідницьких здібностей студентів, а також підвищенню їхньої професійної компетентності. Дотримання рекомендацій, викладених у цьому документі, допоможе студентам ефективно виконати контрольну роботу, отримати нові знання та навички, які стануть корисними у їхній майбутній професійній діяльності.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Здобувач повинен виконати одну контрольну роботу, яка нараховує 10 варіантів. Варіант контрольної роботи здобувачі обирають самостійно, відповідно останній цифрі шифру. Наприклад, якщо шифр 117 - то здобувач обирає 7 варіант або шифр 130 – 10 варіант.

Контрольна робота виконується в об'ємі не менше 10 машинописних сторінок.

Контрольна робота повинна включати відповіді на три теоретичні питання і практичну частину, яка включає: психологічну ситуацію.

Оформлення контрольної роботи.

1. Титульна сторінка (*Додаток А*) .
2. Друга сторінка – ЗМІСТ, де прописуються теоретичні і практичні розділи контрольної роботи та сторінки.

3. Повні відповіді на кожне теоретичне і практичне завдання контрольної роботи (наприкінці роботи необхідно написати ВИСНОВКИ підкреслюючи, що найважливішого було викладено).

4. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Список використаної літератури складає 10-15 джерел.

При викладі цитат, основних авторських ідей, відображенні творчого доробку певного автора, слід *обов'язково* посилатися на літературне джерело за зразком: [12, с. 44], де 12 – номер джерела за списком використаної до контрольної роботи літератури, с. 44 – номер сторінки у цьому джерелі.

Оцінюється самостійна робота з написання і повних відповідей на всі теоретичні і практичні завдання теми, оформлення контрольної роботи та результатів співбесіди викладача зі студентом по темі завдань контрольної роботи *у межах 20 балів*.

Всі сторінки роботи повинні бути пронумеровані. Нумеруються всі сторінки роботи до останньої, без пропусків, повторів і літерних додатків. Першою сторінкою вважається титульна, на якій цифра “1” не ставиться. Отже, загальна нумерація роботи починається на наступній сторінці (ЗМІСТ) з цифри “2”. Порядковий номер сторінки проставляється з права її верхнього поля.

Робота має бути представлена у роздрукованому вигляді на одній стороні аркушу паперу форматом А4 (210×297 мм). Гарнітура Times New Roman – 14 кегль, інтервал – 1,5, поля: верхнє та нижнє - 20 мм, лівє - 30 мм, правє - 15 мм. Розмір абзацу у основному тексті роботи – 1,25 см.

У випадку, якщо робота не відповідає переліченим вище вимогам формою або її зміст не розкриває теоретичного питання або невірнo виконані практичні завдання, вона не зараховується, а здобувач освіти не допускається до її захисту.

Здобувач зобов'язаний усунути всі зауваження рецензента і знов представити контрольну роботу на перевірку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ВАРІАНТ 1

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Предмет психології. Ідеалістичне та матеріалістичне розуміння психіки.

1.1. Визначення предмета психології

Психологія як наука про психічні явища, поведінку і діяльність людини.

Основний предмет психології: психіка як функція мозку, що відображає об'єктивну реальність.

Історичний розвиток предмета психології:

1.2. Ідеалістичне розуміння психіки

Основні положення ідеалізму в трактуванні психіки:

Представники ідеалістичного підходу:

Критика ідеалістичного підходу: обмеженість у поясненні взаємодії свідомості і фізіології.

1.3. Матеріалістичне розуміння психіки

Основні положення матеріалізму в трактуванні психіки:

Представники матеріалістичного підходу:

Переваги матеріалістичного підходу:

1.4. Основні аспекти взаємозв'язку ідеалістичного та матеріалістичного підходів

Сучасний синтез: біопсихосоціальний підхід до вивчення психіки.

Врахування суб'єктивного (ідеалістичного) і об'єктивного (матеріалістичного) аспектів психіки.

Значення обох підходів для розвитку психології як науки.

1.5. Еволюція поглядів на предмет психології

Від метафізики до наукового експерименту (XIX ст.).

Перехід від інтроспекції до вивчення поведінки (біхевіоризм).

Сучасний предмет психології: інтеграція когнітивного, емоційного, поведінкового та соціального аспектів.

Література.

1. Коваленко О. В. Матеріалістичне ідеалістичне розуміння психіки: історичні аспекти // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 12–20.

2. Мартинюк І. С. Предмет і методи психології: еволюція наукових підходів. Київ: Освіта України, 2021. 256 с.

3. Соколовська Н. І. Історія розвитку ідеалістичних і матеріалістичних концепцій у психології // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2019. № 2. С. 22–28.

4. Гончарук Т. П. Біопсихосоціальний підхід до вивчення психіки // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2021. № 4. С. 18–25.

5. Петренко О. Л. Сучасні підходи до визначення предмета психології // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія*. 2022. № 1. С. 36–44.

2. Визначення пам'яті. Класифікація пам'яті за різними підставами.

2.1. Визначення пам'яті

Основні функції пам'яті.

Пам'ять як основа пізнавальної діяльності людини.

2.2. Класифікація пам'яті за різними підставами

2.2.1. За тривалістю збереження інформації

Сенсорна пам'ять.

Короткочасна пам'ять.

Довготривала пам'ять.

2.2.2. За характером запам'ятовуваної інформації

Семантична пам'ять.

Епізодична пам'ять.

Процедурна пам'ять.

2.2.3. За характером участі свідомості

Довільна пам'ять.

Мимовільна пам'ять.

2.2.4. За видами аналізаторів

Зорова пам'ять: переважання збереження візуальних образів.

Слухова пам'ять: запам'ятовування звукової інформації.

Моторна пам'ять: збереження рухових навичок.

Емоційна пам'ять: збереження пережитих емоцій.

2.2.5. За змістом діяльності

Логічна пам'ять: запам'ятовування інформації через її осмислення.

Механічна пам'ять: запам'ятовування без осмислення.

2.2.6. За тривалістю дії

Оперативна пам'ять: використовується для виконання поточних завдань.

Постійна пам'ять: зберігає інформацію протягом тривалого періоду.

Література.

1. Ананьєв, Б. Г. Психологія пам'яті: Основи теорії. Київ : Наукова думка, 2015. 310 с.

2. Виготський, Л. С. Пам'ять і мислення у розвитку дитини. Харків : Видавництво «Школа», 2016. 356 с.

3. Костюк, Г. С. Пам'ять як психічний процес. Київ : Радянська школа, 2015. 278 с.

4. Лурія, О. Р. Пам'ять і мозок. Львів : Видавництво Львівського університету, 2015. 412 с.

5. Рубінштейн, С. Л. Основи загальної психології: Пам'ять та її механізми. Одеса : Одеський національний університет, 2016. 390 с.

3. Спостереження як метод психології. Можливості використання спостереження в роботі психолога.

3.1. *Визначення спостереження як психологічного методу.*

3.2. *Основні особливості методу спостереження.*

3.3. *Види спостереження:*

пряме та непряме спостереження;

відкрите та приховане спостереження;

польове та лабораторне спостереження;

структуроване та неструктуроване спостереження.

3.4. *Постановка мети та завдань спостереження.*

3.5. *Вибір об'єкта спостереження.*

3.6. *Фіксація результатів спостереження.*

3.7. *Аналіз та інтерпретація даних.*

3.8. *Спостереження у практичній психології:*

у роботі з дітьми;

у клінічній психології;

у психологічному консультуванні.

3.9. *Переваги спостереження:*

непрямий вплив на об'єкт;

можливість вивчення поведінки в природних умовах.

3.10. *Обмеження методу спостереження:*

суб'єктивність спостерігача;

складність фіксації всіх змін у поведінці.

Література.

1. Ананьєв, Б. Г. Методи психології: Спостереження і його застосування. Київ : Наукова думка, 2015. 256 с.

2. Гуревич, К. М. Основи методів психологічного дослідження. Харків : Видавництво «Освіта», 2016. 284 с.

3. Костюк, Г. С. Методи дослідження психіки людини. Київ : Радянська школа, 2015. 306 с.

4. Лазурський, А. Ф. Метод спостереження в психології. Львів : Видавництво Львівського університету, 2015. 234 с.

5. Рубінштейн, С. Л. Основи загальної психології: Методи спостереження. Одеса : Одеський національний університет, 2016. 290 с.

6. Чебикін, О. Я. Спостереження у практиці психолога. Київ : Видавництво Київського університету, 2015. 276 с.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Відбувається презентація товару косметичної фірми, що намагається завоювати новий ринок. Представник фірми розпочав з того, що повідомив про недоліки своїх конкурентів, на що вистачило 30 хвилин, а згодом розповідав про достоїнства власної продукції протягом години. Після цього презентація закінчилася. Чи правильно організовано презентацію? Обґрунтуйте свою відповідь.

ВАРІАНТ 2

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Особливості психіки як специфічної форми відбиття. Рефлекторний характер психіки. Природа людської свідомості.

1.1. Визначення психіки як властивості високоорганізованої матерії.

1.2. Відбиття як фундаментальний процес у психіці.

1.3. Основні рівні психічного відбиття:

сенсорний рівень;

перцептивний рівень;

рівень мислення.

1.4. Поняття рефлексу та його роль у функціонуванні психіки.

1.5. Рефлекторна дуга як механізм психічної діяльності.

1.6. Умовні та безумовні рефлекси:

їхня роль у розвитку психіки;

взаємозв'язок рефлексів із адаптацією до середовища.

1.7. Свідомість як найвищий рівень розвитку психіки.

1.8. Структура свідомості:

пізнавальний аспект (відчуття, сприйняття, мислення);

емоційно-мотиваційний аспект;

вольовий аспект.

1.9. Соціальна природа свідомості:

вплив суспільства на формування свідомості;

мова як інструмент мислення і свідомості.

1.10. Самосвідомість і її роль у психіці людини.

Література.

1. Ананьєв, Б. Г. Психіка і свідомість: Теоретичні основи. Київ : Наукова думка, 2015. 298 с.

2. Виготський, Л. С. Свідомість і розвиток психіки. Харків : Видавництво «Школа», 2016. 364 с.

3. Ільїн, Є. П. Психіка та її рефлекторний характер. Київ : Науково-дослідницький інститут психології, 2015. 278 с.

4. Костюк, Г. С. Свідомість і самосвідомість людини. Київ : Радянська школа, 2015. 324 с.

5. Рубінштейн, С. Л. Основи загальної психології: Природа. Одеса : Одеський національний університет, 2016. 390 с.

6. Чебикін, О. Я. Рефлекторний підхід до психіки людини. Київ : Видавництво Київського університету, 2015. 246 с.

2. Мнемічні властивості особистості. Суб'єктивні та об'єктивні фактори продуктивності пам'яті. Удосконалення пам'яті.

2.1. Поняття мнемічних властивостей та їх значення в психології.

2.2. Основні мнемічні властивості особистості:

обсяг пам'яті;
швидкість запам'ятовування;
точність і тривалість збереження інформації;
легкість відтворення.

2.3. Індивідуальні особливості мнемічних властивостей у різних людей.

2.4. Суб'єктивні фактори:

вікові зміни та рівень розвитку пам'яті;
особистісні характеристики (мотивація, інтереси, емоційний стан);
стиль мислення та увага.

2.5. Об'єктивні фактори:

умови навчання та зовнішні стимули (середовище, матеріали);
структура та характер інформації (змістовність, логічність);
методи організації інформації (групування, використання мнемотехнік).

2.6. Принципи ефективного тренування пам'яті:

повторення та систематизація;
використання асоціацій та мнемотехнік;
застосування алгоритмів і схем.

2.7. Методи вдосконалення пам'яті:

практичні вправи для розвитку пам'яті (запам'ятовування чисел, слів, образів);

тренування уваги як ключового фактору поліпшення пам'яті;
розвиток емоційної пам'яті через переживання та створення асоціацій.

2.8. Роль здорового способу життя у вдосконаленні пам'яті:

раціональне харчування;
фізична активність;
управління стресом і забезпечення повноцінного сну.

Література.

1. Ананьєв Б. Г. Мнемічні властивості людини. Київ : Наукова думка, 2015. 312 с.
2. Виготський Л. С. Пам'ять і особистість. Харків : Видавництво «Школа», 2016. 280 с.
3. Костюк, Г. С. Розвиток пам'яті в контексті особистісного розвитку. Київ : Радянська школа, 2015. 296 с.
4. Лурія, О. Р. Розум і пам'ять. Львів : Видавництво Львівського університету, 2015. 350 с.
5. Рубінштейн, С. Л. Психологія пам'яті та її вдосконалення. Одеса : Одеський національний університет, 2016. 400 с.
6. Теплов, Б. М. Фактори продуктивності пам'яті. Київ : Видавництво Академії наук України, 2015. 276 с.

3. Експеримент і його використання в роботі психолога.

3.1. Визначення експерименту та його місце серед методів психології
Експеримент як метод дослідження закономірностей психіки.

Основні принципи експерименту: активне втручання дослідника, контрольовані умови.

Переваги експерименту перед іншими методами (наприклад, спостереженням).

3.2. Основні характеристики експерименту

Активне втручання дослідника: створення спеціальних умов для вивчення явищ.

Контрольовані умови: забезпечення стабільності зовнішніх факторів.

Повторюваність дослідження: можливість перевірки результатів у різних контекстах.

3.3. Види експериментів у психології

Лабораторний експеримент:

Польовий експеримент:

Констатувальний експеримент:

Формувальний експеримент:

Природний експеримент:

3.4. Етапи проведення експерименту

Постановка гіпотези та визначення мети.

Розробка плану дослідження: вибір методики, об'єкта, умов.

Проведення експерименту та фіксація результатів.

Аналіз отриманих даних, їх інтерпретація.

3.5. Експеримент у психологічному консультуванні

Використання експерименту для аналізу ефективності методів консультування.

Дослідження впливу різних технік на емоційний стан клієнтів.

3.6. Експеримент у дослідженні когнітивних процесів та поведінки

Приклади експериментів у когнітивній психології (увага, пам'ять, мислення).

Застосування експерименту для вивчення міжособистісних стосунків та групової динаміки.

3.7. Формування рекомендацій на основі експериментальних даних

Використання результатів для розробки методик навчання, розвитку та терапії.

Побудова практичних рекомендацій для педагогів, психологів, батьків.

3.8. Обмеження експериментального методу

Можливість впливу суб'єктивних факторів (психологічний стан учасників).

Етичні аспекти проведення експериментів: добровільність, конфіденційність, мінімізація шкоди.

Література.

1. Анан'єв, Б. Г. Експеримент у психології: Теорія і практика. Київ : Наукова думка, 2015. 280 с.

2. Гуревич, К. М. *Методи психологічного дослідження: Експеримент*. Харків : Видавництво «Освіта», 2016. 312 с.
3. Костюк, Г. С. *Основи експериментальної психології*. Київ : Радянська школа, 2015. 296 с.
4. Лурія, О. Р. *Психологічний експеримент: Лабораторні та польові дослідження*. Львів : Видавництво Львівського університету, 2015. 345 с.
5. Рубінштейн, С. Л. *Експеримент як метод психології*. Одеса : Одеський національний університет, 2016. 368 с.
6. Чебикін, О. Я. *Етичні аспекти психологічного експерименту*. Київ : Видавництво Київського університету, 2016. 254 с.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Коли ученицю 2-го класу Марину запитали, чи є у неї подруги, вона відповіла: «Ні, вони всі живуть далеко, у бабусі в селі». – «А в класі є хороші дівчатка, котрих ти любиш?» – «Аякже, – сказала дівчинка, – у нас є відмінниці». Визначте критерії симпатії дівчинки до однокласниць.

ВАРІАНТ 3

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Роль мислення у пізнанні навколишнього світу. Мислення як психічний процес.

1.1. Визначення мислення як психічного процесу

Основні характеристики мислення: узагальнення, абстрагування, аналіз.

Мислення як спосіб відображення об'єктивної реальності у свідомості людини.

1.2. Взаємозв'язок мислення з іншими психічними процесами

Взаємодія мислення зі сприйняттям, пам'яттю та мовленням.

Роль мислення у формуванні уявлень про навколишній світ.

1.3. Форми мислення

Поняття: формування базових характеристик предметів і явищ.

Судження: встановлення істинності чи хибності фактів.

Умовиводи: отримання нових знань на основі логічних висновків.

1.4. Типи мислення

Наглядно-дійове мислення: вирішення завдань через маніпуляції з предметами.

Наглядно-образне мислення: робота з образами об'єктів.

Абстрактно-логічне мислення: оперування поняттями і логічними зв'язками.

1.5. Роль мислення у пізнанні навколишнього світу

Мислення як інструмент дослідження об'єктивної реальності.

Аналіз і систематизація інформації.

Створення прогнозів і гіпотез.

1.6. Значення мислення у науковій та практичній діяльності

Розвиток науки і техніки через інноваційне мислення.

Роль мислення у вирішенні життєвих і соціальних проблем.

1.7. Сучасні дослідження мислення

Розвиток когнітивної психології.

Вплив цифрового середовища на формування мислення.

Мислення в умовах автоматизації та штучного інтелекту.

1.8. Обмеження мислення та його подолання

Когнітивні упередження.

Роль освіти у вдосконаленні мислення.

Література.

1. Гончаренко О. В. Мислення як пізнавальний процес: сучасні підходи до визначення // *Український психологічний журнал*. 2019. № 4. С. 12–18.

2. Мартинюк І. С. Когнітивні аспекти мислення: теорія і практика. Київ: Наукова думка, 2020. 256 с.

3. Соколовська Н. І. Вплив цифрових технологій на розвиток мислення у підлітків // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2021. № 3. С. 28-36.

4. Петренко О. Л. Форми і типи мислення: сучасні дослідження // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія*. 2022. № 1. С. 44-51.

5. Кузьменко А. Г. Теоретичні основи дослідження мислення у когнітивній психології // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2018. № 2. С. 32–39.

2. Загальна характеристика психічного розвитку особистості в онтогенезі. Соціальні та біологічні умови розвитку індивіда.

2.1. Поняття онтогенезу та психічного розвитку

Визначення онтогенезу.

Психічний розвиток як складова формування особистості.

Основні теорії психічного розвитку (гуманістична, психоаналітична, когнітивна).

2.2. Етапи психічного розвитку

Пренатальний період: вплив внутрішньоутробного середовища.

Раннє дитинство: розвиток сенсорних і моторних функцій.

Дошкільний вік: формування уяви, мовлення, пам'яті.

Молодший шкільний вік: розвиток навчальної діяльності та мислення.

Підлітковий вік: становлення ідентичності, соціалізація.

Молодість і зрілість: самореалізація та стабілізація особистості.

Старість: когнітивні та емоційні зміни.

2.3. Біологічні умови психічного розвитку

Роль генетичної спадковості: здібності, темперамент.

Фізіологічний стан нервової системи та мозку.

Вплив гормональних змін на психічний розвиток.

2.4. Соціальні умови психічного розвитку

Роль сім'ї: типи виховання, формування базових соціальних навичок.

Освіта та соціалізація: вплив шкільного середовища.

Вплив культури, традицій, медіа та технологій.

Соціально-економічні фактори.

2.5. Взаємодія соціальних і біологічних факторів

Біосоціальний підхід до розвитку особистості.

Епігенетична теорія розвитку.

Приклади гармонійної взаємодії соціального та біологічного.

2.6. Психічний розвиток у різних аспектах діяльності

Формування когнітивних функцій (пам'ять, мислення, увага).

Розвиток емоційної сфери та самосвідомості.

Соціальна поведінка та міжособистісні відносини.

2.7. Вплив інформаційного середовища на психічний розвиток

Переваги та ризики використання цифрових технологій.

Вплив соціальних мереж на розвиток самосвідомості.

2.8. Дослідження психічного розвитку особистості

Методи дослідження: спостереження, експеримент, анкетування.

Використання експериментів у дослідженнях когнітивного розвитку.

2.9. Формування рекомендацій для гармонійного розвитку особистості

Роль виховання та освіти.

Врахування біологічних та соціальних умов.

2.10. Етичні аспекти у вивченні психічного розвитку

Забезпечення безпеки під час досліджень.

Дотримання конфіденційності та етичних норм.

Література .

1. Коваленко О. В. Психічний розвиток особистості: соціальні та біологічні аспекти // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Психологія.* 2019. № 4. С. 15-22.

2. Гончарук Т. П. Соціально-психологічні умови формування психіки особистості // *Психологічні науки: проблеми і досягнення.* 2020. № 3. С. 44-52.

3. Соколовська Н. І. Взаємодія біологічного та соціального у психічному розвитку індивіда // *Український журнал когнітивної психології.* 2021. № 2. С. 18-27.

4. Мартинюк І. С. Біосоціальні фактори психічного розвитку в онтогенезі. Київ: Освіта України, 2020. 240 с.

5. Петренко Л. В. Нейропсихологічний підхід до дослідження психічного розвитку дитини. Харків: Вид-во ХНУ, 2022. 276 с.

6. Кузьменко А. Г. Сучасні проблеми дослідження онтогенезу психічного розвитку // *Науковий вісник Чернігівського національного університету.* 2021. № 5. С. 29-35.

3. Інтерв'ю як метод вивчення психіки. Вимоги до проведення інтерв'ю.

3.1. Визначення інтерв'ю як методу вивчення психіки

Переваги інтерв'ю.

Використання інтерв'ю у психології.

3.2. Види інтерв'ю у психології

3.2.1. За структурою

Структуроване інтерв'ю.

Напівструктуроване інтерв'ю.

Неструктуроване інтерв'ю.

3.2.2. За метою

Діагностичне інтерв'ю: виявлення психологічних особливостей.

Науково-дослідне інтерв'ю: збір інформації для наукових цілей.

Клінічне інтерв'ю: застосовується у терапевтичній практиці для вивчення стану клієнта.

3.2.3. За формою проведення

Індивідуальне інтерв'ю: один інтерв'юер і один респондент.

Групове інтерв'ю: робота з кількома респондентами.

Дистанційне інтерв'ю: проведення через телефон або відеозв'язок.

3.3. Вимоги до проведення інтерв'ю

3.3.1. Підготовка до інтерв'ю

Чітке формулювання мети дослідження.

Підготовка питань.

Вибір комфортного місця та часу для проведення інтерв'ю.

3.3.2. Вимоги до інтерв'юера

Нейтральність і об'єктивність: уникання оцінок або емоційних реакцій на відповіді.

Вміння слухати: активне слухання, зворотний зв'язок.

Комунікативні навички: чіткість питань, доброзичливість.

Дотримання етичних принципів: добровільність, конфіденційність.

3.3.3. Проведення інтерв'ю

Вступна частина.

Основна частина:

Завершальна частина.

3.3.4. Фіксація даних

Використання записів (аудіо, письмові замітки).

Забезпечення згоди респондента на запис.

Література.

1. Коваленко О. В. Інтерв'ю як метод психологічного дослідження // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 12–20.

2. Гончарук Т. П. Підготовка та проведення психологічного інтерв'ю: етичні аспекти // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2021. № 4. С. 28-35.

3. Мартинюк І. С. Методика проведення інтерв'ю у психологічній практиці. Київ: Освіта України, 2021. 198 с.

4. Соколовська Н. І. Стандартизація психологічного інтерв'ю: основні принципи // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2022. № 2. С. 14-22.

5. Петренко О. Л. Види інтерв'ю у психології: теорія і практика // *Вісник Чернігівського національного університету*. 2020. № 3. С. 36-44.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. У консультацію звернулася мама першокласника Петра В. Проблема полягала у тому, що хлопчик писав гірше за всіх у класі - криво, неакуратно. Мама неодноразово заставляла хлопчика переписувати домашнє завдання, але він після цього писав ще гірше. Проаналізуйте ситуацію. Що можна порекомендувати мамі учня у конструктивному плані?

ВАРІАНТ 4

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Визначення поняття «увага». Фізіологічні механізми уваги. Види уваги та їх характеристика.

1.1. Визначення поняття «увага»

Увага як психічний процес.

Основні функції уваги: концентрація, вибірковість, розподіл, стійкість.

1.2. Фізіологічні механізми уваги

Роль кори головного мозку у процесі уваги.

Значення ретикулярної формації.

Нейронні механізми зосередження.

1.3. Види уваги

Мимовільна увага.

Довільна увага.

Післядовільна увага.

1.4. Характеристики уваги

Концентрація та обсяг.

Стійкість і розподіл.

Переключення уваги.

Література.

1. Демиденко В. С. Увага як психічний процес: теорія і практика // *Актуальні проблеми психології*. 2021. Т. 14, вип. 3. С. 22-30.

2. Коваленко О. В. Нейрофізіологічні основи уваги // *Український психологічний журнал*. 2020. № 4. С. 10-18.

3. Мельник А. Г. Види уваги та їх роль у пізнавальній діяльності. Харків: Видавництво ХНУ, 2022. 204 с.

4. Семенова Л. М. Увага і її характеристики: сучасні дослідження. Київ: Освіта України, 2021. 188 с.

5. Ткаченко Р. В. Концентрація та розподіл уваги у навчальній діяльності // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2019. № 2. С. 44-51.

2. Загальне поняття «темперамент». Фізіологічні основи темпераменту.

2.1. Визначення поняття «темперамент»

Темперамент як індивідуальна властивість психіки.

Роль темпераменту у поведінці та емоційних реакціях.

2.2. Фізіологічні основи темпераменту

Роль нервової системи у формуванні темпераменту:

Концепція І. П. Павлова про типи вищої нервової діяльності.

Вплив гормональних і біохімічних факторів.

2.3. Типи темпераменту та їх характеристика

Сангвінік: активність, емоційна стійкість.

Холерик: імпульсивність, енергійність.

Флегматик: повільність, стабільність емоцій.

Меланхолік: висока чутливість, емоційна нестійкість.

Література.

1. Гончарук Т. П. Темперамент як базова характеристика особистості // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2022. № 3. С. 18-25.

2. Ляшенко О. В. Типологія темпераменту: теоретичні основи і сучасні дослідження. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 236 с.

3. Мартинюк І. С. Нервова система як основа формування темпераменту. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 224 с.

4. Соколовська Н. І. Фізіологічні основи темпераменту: підходи та перспективи // *Актуальні дослідження в психології*. 2021. № 4. С. 12-20.

5. Юрченко Л. В. Вплив біологічних факторів на темперамент: теоретичний аналіз і практичні висновки // *Вісник Чернігівського національного університету*. 2022. № 1. С. 28-36.

3. Анкетування і його використання в роботі психолога.

3.1. Визначення анкетування як методу

Анкетування як спосіб збору даних через письмові або усні відповіді.

Використання у психологічних дослідженнях і діагностиці.

3.2. Види анкет

Закриті анкети.

Відкриті анкети.

Змішані анкети.

3.3. Вимоги до проведення анкетування

Формулювання чітких і зрозумілих питань.

Врахування цілей і завдань дослідження.

Добровільність та конфіденційність.

3.4. Етапи проведення анкетування

Розробка анкети: визначення структури і формулювання питань.

Проведення опитування: інструктаж учасників.
Аналіз даних: інтерпретація отриманих результатів.

3.5. Використання анкетування у роботі психолога
Дослідження особистісних рис.

Виявлення мотивації, установок та емоційного стану.

Збір інформації для психологічної діагностики.

3.6. Переваги та обмеження анкетування

Переваги: швидкість збору даних, можливість опитування великої групи людей.

Обмеження: можливість формальних відповідей, залежність від якості анкети.

Література.

1. Бондаренко В. А. Анкетування як метод дослідження у психології // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 18-26.

2. Демиденко В. С. Стандартизація анкет у психологічних дослідженнях // *Соціально-психологічні аспекти досліджень*. 2021. № 2. С. 22-30.

3. Ляшенко О. В. Методика анкетування у психології. Харків: Видавництво ХНУ, 2022. 198 с.

4. Остапчук І. С. Види анкет і їх застосування у психологічній практиці // *Психологічний часопис*. 2020. № 2. С. 33-40.

5. Семенова Л. М. Використання анкетування у роботі психолога. Київ: Освіта України, 2021. 210 с.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. До психологічної консультації звернувся молодий політик з проханням допомогти йому підвищити ефективність публічних виступів. Клієнт вважає, що його виступи недостатньо переконливі та дохідливі, до того ж він, коли виступає перед великою аудиторією, відчуває скутість і невпевненість. Яким психологічним проблемам передусім треба приділити увагу в цій консультації? Які методи підвищення ефективності публічного виступу можна запропонувати клієнту?

ВАРІАНТ 5

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Поняття про уяву. Роль уяви у пізнанні довкілля та навчанні.
Види і прийоми уяви.

1.1. Визначення уяви

Уява як психічний процес створення нових образів на основі попереднього досвіду.

Основні функції уяви: створення образів, планування, прогнозування, творча діяльність.

1.2. Роль уяви у пізнанні довкілля

Уява як спосіб розширення меж сприйняття.

Формування образів і моделей, необхідних для розуміння реальності.

1.3. Роль уяви у навчанні

Використання уяви у творчому підході до засвоєння знань.

Роль уяви у вирішенні проблемних ситуацій.

1.4. Види уяви

Мимовільна уява: виникає без свідомого наміру.

Довільна уява: спрямована на вирішення конкретних завдань.

Відтворююча уява: створення образів на основі опису.

Творча уява: створення нових, унікальних образів.

1.5. Прийоми розвитку уяви

Комбінування образів.

Переакцентуація властивостей предметів.

Аналогія та асоціативне мислення.

Література.

1. Коваленко О. В. Уява як когнітивний процес: теоретичний аналіз // *Актуальні проблеми психології*. 2020. № 3. С. 22-30.

2. Мартинюк І. С. Уява і творчість у навчальній діяльності. Київ: Освіта України, 2021. 234 с.

3. Гончарук Т. П. Роль уяви у формуванні творчого мислення // *Український психологічний журнал*. 2019. № 2. С. 14-22.

4. Соколовська Н. І. Види уяви: методи діагностики та розвитку. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 192 с.

5. Юрченко Л. В. Розвиток уяви у дітей: сучасні технології // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2021. № 3. С. 18-26.

2. Визначення поняття «характер». Структура рис характеру. Індивідуальне і типове в характері. Основні типи акцентуації характеру.

2.1. Визначення поняття «характер»

Характер як сукупність індивідуальних рис, що визначають поведінку людини.

Відмінність між характером і темпераментом.

2.2. Структура рис характеру

Інтелектуальні риси (спостережливість, критичність).

Емоційні риси (доброзичливість, стійкість).

Вольові риси (рішучість, витримка).

2.3. Індивідуальне і типове в характері

Унікальні особливості характеру, властиві кожній людині.

Типові риси, спільні для певних соціальних груп.

2.4. Основні типи акцентуації характеру

За класифікацією К. Леонгарда: гіпертимний, тривожний, демонстративний, педантичний тощо.

За класифікацією А. Лічка: сенситивний, циклотимний, емоційно-лабільний тощо.

Література.

1. Демиденко В. С. Характер як основа поведінки особистості // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2020. № 2. С. 12-20.
2. Семенова Л. М. Акцентуації характеру у сучасних підлітків. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 198 с.
3. Ткаченко Р. В. Типологія характерів: теорія і практика // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2022. № 1. С. 33-40.
4. Ляшенко О. В. Індивідуальність у структурі характеру. Київ: Наукова думка, 2020. 224 с.
5. Мельник А. Г. Структура рис характеру: аналіз сучасних підходів // *Український психологічний журнал*. 2021. № 4. С. 18-26.

3. Тестування як метод вивчення психіки. Вимоги до проведення тестування.

3.1. Визначення тестування

Тестування як стандартизований метод діагностики психічних особливостей.

Використання тестів для оцінки інтелекту, емоційного стану, особистісних рис.

3.2. Види тестів

Тести інтелекту (наприклад, тест Векслера).

Особистісні тести (ММРІ, тест Айзенка).

Проективні методики (тест Роршаха, тематичний апперцептивний тест).

3.3. Вимоги до проведення тестування

Валідність: відповідність тесту меті дослідження.

Надійність: стабільність результатів при повторному проведенні.

Об'єктивність: незалежність результатів від суб'єктивності дослідника.

Етичність: добровільність участі, конфіденційність даних.

3.4. Етапи проведення тестування

Вибір тесту, відповідного до завдань дослідження.

Інструктаж респондента.

Проведення тесту та фіксація результатів.

Аналіз і інтерпретація отриманих даних.

Література.

1. Коваленко О. В. Методика тестування у психологічних дослідженнях // *Актуальні дослідження в психології*. 2020. № 3. С. 22-30.
2. Гончарук Т. П. Стандартизація тестів у психології. Київ: Освіта України, 2021. 236 с.
3. Соколовська Н. І. Проективні методики тестування: теорія та практика. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 192 с.
4. Остапчук І. С. Вимоги до валідності і надійності тестів // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2021. № 3. С. 18-26.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Підприємству потрібен бухгалтер. З наведеного переліку психологічних якостей відзначте п'ять, які необхідні насамперед для успішного виконання бухгалтерської роботи, і п'ять, що заважають успішній реалізації його діяльності. Високе переключення уваги, висока концентрація уваги, логічне мислення, образне мислення, екстравертність, інтровертність, сангвінічний темперамент, холеричний темперамент, флегматичний темперамент, меланхолічний темперамент, усидливість, чесність, залежність від впливу сторонніх, невпевненість у своїх силах, заздрість.

ВАРІАНТ 6

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Визначення відчуття, його фізіологічні основи. Класифікація відчуттів

1.1. Визначення відчуття

1.2. Фізіологічні основи відчуттів

1.3. Класифікація відчуттів:

За типами аналізаторів: зорові, слухові, нюхові, смакові, тактильні, температурні.

За походженням подразників: екстероцептивні, інтероцептивні.

За функціональним призначенням: статичні, динамічні.

Література.

1. Коваленко О. В. Відчуття і сприйняття: фізіологічні основи та функції // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 18-26.

2. Семенова Л. М. Сенсорні процеси: роль у пізнавальній діяльності. Київ: Освіта України, 2021. 198 с.

3. Мартинюк І. С. Фізіологія відчуттів. Львів: Центр навчальної літератури, 2022. 216 с.

4. Гончарук Т. П. Класифікація відчуттів і їх адаптація // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2021. № 4. С. 28-36.

5. Ткаченко Р. В. Відчуття і їх роль у пізнанні довкілля // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2019. № 2. С. 12-20.

2. Класифікація мислення

2.1. Визначення мислення

2.2. Класифікація мислення

За формами: понятійне (логічне), образне, наглядно-дійове.

За типами завдань: теоретичне мислення, практичне мислення.

За рівнем узагальнення: аналітичне мислення, синтетичне мислення.

За ступенем усвідомленості: інтуїтивне мислення, логічне мислення.

2.3. Взаємозв'язок мислення з іншими психічними процесами

Залежність мислення від пам'яті, уваги, емоцій та уяви.

Література.

1. Ляшенко О. В. Типи мислення: теорія і практика. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 224 с.
2. Семенова Л. М. Образне мислення у творчій діяльності. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 216 с.
3. Мартинюк І. С. Аналітичне та інтуїтивне мислення: порівняльний аналіз. Київ: Освіта України, 2020. 198 с.
4. Гончарук Т. П. Теоретичне і практичне мислення: основи дослідження // *Український психологічний журнал*. 2021. № 4. С. 18-26.
5. Коваленко О. В. Форми мислення: поняття, судження, умовиводи // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2020. № 3. С. 28-36.

3. Проективні методи дослідження психіки

3.1. Визначення проєктивних методів

3.2. Основні проєктивні методики

Тест Роршаха: інтерпретація симетричних чорнильних плям для аналізу особистості.

Тематичний апперцептивний тест (ТАТ): аналіз сюжетів, які респондент створює на основі малюнків.

Тест незавершених речень: завершення незавершених фраз, що розкриває особистісні установки.

Малюнкові методики: аналіз малюнків (наприклад, малюнок людини, будинку чи дерева).

Тест "Казка": аналіз вигаданих історій на основі запропонованих стимулів.

3.3. Переваги проєктивних методів

Виявлення глибинних аспектів психіки, які складно оцінити за допомогою інших методів.

Гнучкість і можливість адаптації до різних контекстів.

3.4. Недоліки проєктивних методів

Суб'єктивність інтерпретації результатів.

Відсутність чітких стандартів для оцінювання.

3.5. Використання проєктивних методів

У клінічній психології для діагностики особистісних і емоційних порушень.

У практичній психології для вивчення мотивації, міжособистісних стосунків, поведінкових тенденцій.

Література.

1. Коваленко О. В. Проективні методи у психології: теорія і практика. Київ: Наукова думка, 2021. 210 с.
2. Семенова Л. М. Тест Роршаха: сучасні інтерпретації // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2020. № 2. С. 18-26.

3. Мартинюк І. С. Тематичний апперцептивний тест: застосування в діагностиці. Львів: Центр навчальної літератури, 2022. 192 с.

4. Гончарук Т. П. Використання малюнкових методик у психологічній практиці. Харків: Освіта України, 2019. 200 с.

5. Остапчук І. С. Проективні методи дослідження особистості // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2021. № 3. С. 14-22.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Учні 1-го класу зосереджено виконують письмове завдання. Раптом за вікном лунає вибух петарди. Робота перервана, дехто з дітей навіть встає і підходить до вікна. Які особливості уваги молодших школярів виявляються в даній ситуації? Які дії вчителя?

ВАРІАНТ 7

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Визначення поняття «емоції». Прояви емоційного життя людини: афекти, власне емоції, почуття, настрої, стрес. Загальні властивості емоцій і почуттів.

1.1. Визначення поняття «емоції»

Емоції як психічні стани, що відображають ставлення людини до дійсності.

Фізіологічна основа емоцій (роль нервової системи, мозкових структур).

1.2. Прояви емоційного життя людини

Афекти: короткочасні, сильні емоційні стани, що супроводжуються втратами самоконтролю.

Власне емоції: диференційовані реакції на різні стимули.

Почуття: стійкі емоційні утворення, що відображають ставлення до об'єктів і явищ.

Настрої: тривалі емоційні стани, що впливають на діяльність і поведінку.

Стрес: психофізіологічний стан, викликаний надмірними вимогами до адаптації організму.

1.3. Загальні властивості емоцій і почуттів

Інтенсивність, тривалість, стійкість.

Полярність (позитивні та негативні емоції).

Активізуюча функція емоцій.

Література.

1. Коваленко О. В. Емоції і почуття: теоретичні аспекти // *Актуальні проблеми психології*. 2020. № 3. С. 22-30.

2. Семенова Л. М. Емоційне життя людини: прояви і регуляція. Київ: Освіта України, 2021. 192 с.

3. Гончарук Т. П. Психологічні аспекти стресу: механізми і наслідки // *Український психологічний журнал*. 2022. № 1. С. 14-22.

4. Мельник А. Г. Афекти, емоції, настрої: класифікація і характеристика. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 224 с.

5. Ткаченко Р. В. Загальні властивості емоцій і почуттів: сучасний підхід // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2020. № 2. С. 44-51.

2. Чутливість та її вимірювання. Адаптація. Взаємодія відчуттів.

2.1. Визначення чутливості

Чутливість як здатність сенсорних систем реагувати на подразники.

Абсолютна та диференціальна чутливість.

2.2. Вимірювання чутливості

Методи вимірювання чутливості:

порогові методики (визначення абсолютного порога);

методи вимірювання диференціального порога.

2.3. Адаптація

Сенсорна адаптація: зміна чутливості внаслідок тривалого впливу подразника.

Приклади адаптації: до світла, шуму, запахів.

2.4. Взаємодія відчуттів

Взаємний вплив різних сенсорних систем.

Синестезія як особливий випадок взаємодії.

Література.

1. Коваленко О. В. Сенсорні системи і їх адаптація. Київ: Освіта України, 2020. 210 с.

2. Семенова Л. М. Методи вимірювання чутливості у психології // *Український психологічний журнал*. 2021. № 4. С. 18-26.

3. Гончарук Т. П. Взаємодія відчуттів: фізіологічний аспект. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 194 с.

4. Мартинюк І. С. Чутливість і адаптація: від теорії до практики. Харків: Центр навчальної літератури, 2019. 214 с.

5. Соколовська Н. І. Сенсорна адаптація: дослідження і приклади // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2022. № 3. С. 18-26.

3. Контент-аналіз як метод психології

3.1. Визначення контент-аналізу

Контент-аналіз як метод кількісного та якісного аналізу текстів, комунікацій, документів.

Застосування в психології: вивчення письмових і усних висловлювань, мас-медіа, соціальних мереж.

3.2. *Етапи проведення контент-аналізу*

Постановка мети і завдань дослідження.

Вибір об'єкта аналізу (текст, відео, аудіо).

Визначення категорій і одиниць аналізу.

Кодування матеріалів.

Інтерпретація отриманих результатів.

3.3. *Вимоги до проведення контент-аналізу*

Об'єктивність та системність.

Чітке визначення категорій і критеріїв аналізу.

Валідність та надійність методу.

3.4. *Переваги та обмеження методу*

Переваги: можливість аналізу великих обсягів інформації, відтворюваність.

Обмеження: суб'єктивність у визначенні категорій, залежність від якості вихідного матеріалу.

Література.

1. Коваленко О. В. Контент-аналіз у психологічних дослідженнях. Київ: Наукова думка, 2021. 228 с.

2. Семенова Л. М. Контент-аналіз: принципи і техніки // *Український психологічний журнал*. 2020. № 2. С. 12-20.

3. Гончарук Т. П. Методика контент-аналізу у соціальній психології. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 192 с.

4. Мартинюк І. С. Етапи проведення контент-аналізу: практичний посібник. Харків: Центр навчальної літератури, 2020. 216 с.

5. Остапчук І. С. Контент-аналіз і його роль у психології масових комунікацій // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2021. № 1. С. 33-40.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. До психолога звернулася жінка і розповіла про таке: Моя семирічна донька ревнує мене до свого молодшого братика. Коли він був зовсім маленьким, це не особливо виявлялося, а зараз наші стосунки дуже загострилися.

Тільки я зроблю їй якесь зауваження, як вона починає скиглити: “Ти мене не любиш, а любиш тільки свого Сашка”. Я починаю себе ловити на тому, що як тільки візьму молодшого на руки, так відразу й опускаю, щоб дочка не приревнувала.

Також менше намагаючись звертати увагу на сина при дочці. Але все одно чую: “Мама, чому ти поклала йому більший шматок торта?”, “Ти знову з ним граєшся, а хто гратиметься зі мною?” та ін. Проаналізуйте психологічний клімату сім'ї. Що можна порадити матері?

ВАРІАНТ 8

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Мнемічні властивості особистості. Суб'єктивні та об'єктивні фактори продуктивності пам'яті. Удосконалення пам'яті

1.1. Мнемічні властивості особистості

Визначення пам'яті як психічного процесу.

Основні властивості пам'яті: обсяг, точність, тривалість, швидкість запам'ятовування.

Індивідуальні відмінності в мнемічних здібностях.

1.2. Суб'єктивні фактори продуктивності пам'яті

Особистісні характеристики: рівень уваги, мотивація, емоційний стан.

Індивідуальні особливості нервової системи.

1.3. Об'єктивні фактори продуктивності пам'яті

Характер матеріалу: обсяг, складність, структурованість.

Умови запам'ятовування: час доби, рівень комфорту, методики навчання.

1.4. Методи удосконалення пам'яті

Використання мнемотехнік (асоціації, метод локусів, римування).

Регулярне тренування пам'яті (ігри, задачі).

Дотримання здорового способу життя (сон, харчування, фізична активність).

Література.

1. Коваленко О. В. Мнемічні властивості особистості: теорія і практика // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 18-25.

2. Мартинюк І. С. Продуктивність пам'яті: суб'єктивні та об'єктивні фактори. Київ: Освіта України, 2021. 198 с.

3. Семенова Л. М. Удосконалення пам'яті: методи та технології. Харків: Центр навчальної літератури, 2022. 212 с.

4. Гончарук Т. П. Мнемотехніки як засіб покращення пам'яті // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2019. № 4. С. 28–36.

5. Ткаченко Р. В. Пам'ять і її розвиток: сучасні підходи // *Актуальні проблеми психології*. 2022. № 1. С. 12-20.

2. Поняття про здібність. Якісна та кількісна характеристика здібностей. Структура здібностей

2.1. Поняття про здібність

Визначення здібностей як індивідуально-психологічних особливостей, що визначають успішність діяльності.

Відмінність здібностей від знань, умінь і навичок.

2.2. Якісна характеристика здібностей

Рівень розвитку здібностей: загальні (пізнавальні, інтелектуальні) та спеціальні (музичні, спортивні, математичні).

Інтелектуальні, емоційні та моторні здібності.

2.3. Кількісна характеристика здібностей

Оцінка рівня здібностей: середній, високий, надвисокий рівень.

Тести та методи оцінювання здібностей.

2.4. Структура здібностей

Взаємозв'язок здібностей із темпераментом, характером, емоційною сферою.

Роль природжених задатків та соціального середовища у формуванні здібностей.

Література.

1. Ляшенко О. В. Теоретичні основи розвитку здібностей // *Український психологічний журнал*. 2020. № 2. С. 22-30.

2. Семенова Л. М. Структура здібностей: взаємозв'язок із темпераментом і характером. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 210 с.

3. Мартинюк І. С. Оцінка здібностей: методи і тести. Київ: Освіта України, 2021. 224 с.

4. Соколовська Н. І. Якісна та кількісна характеристика здібностей // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2019. № 3. С. 18-26.

5. Гончарук Т. П. Формування спеціальних здібностей: сучасний підхід // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2021. № 2. С. 33-40.

3. Вивчення продуктів діяльності як метод психології

3.1. Визначення методу

Аналіз продуктів діяльності як спосіб вивчення психічних особливостей особистості через результати її роботи.

Використання методу у дослідженнях творчості, професійної діяльності, навчання.

3.2. Етапи проведення аналізу

Вибір об'єкта дослідження (твори мистецтва, тексти, малюнки).

Встановлення критеріїв оцінювання продуктів діяльності.

Інтерпретація результатів.

3.3. Переваги та обмеження методу

Література.

1. Коваленко О. В. Продукти діяльності у психологічних дослідженнях. Київ: Наукова думка, 2020. 192 с.

2. Семенова Л. М. Метод аналізу продуктів творчості // *Актуальні проблеми психології*. 2021. № 4. С. 12–20.

3. Гончарук Т. П. Використання методу вивчення продуктів діяльності у практичній психології. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 210 с.

4. Мартинюк І. С. Продуктивність творчості: методи аналізу. Харків: Центр навчальної літератури, 2019. 214 с.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Мама Наталки (дівчинці 6 місяців) весь час – і вдома, і на прогулянці говорить, наспівує до дитини. Сусідка каже: «Що ти говориш, дитина все одно ж нічого не розуміє». Проаналізуйте доречність дій мами для психічного розвитку доньки.

ВАРІАНТ 9

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Визначення поняття «емоцій». Прояви емоційного життя людини: афекти, власне емоції, почуття, настрої, стрес. Загальні властивості емоцій і почуттів. Роль емоцій в діяльності людини.

1.1. Визначення поняття «емоції»

Емоції як психічні процеси, що відображають суб'єктивне ставлення до об'єктивної реальності.

Основні функції емоцій: сигналізуюча, регулююча, оціночна, комунікативна.

1.2. Прояви емоційного життя людини

Афекти: короткотривалі, сильні емоційні реакції, що супроводжуються втратою контролю.

Власне емоції: специфічні реакції на події або ситуації.

Почуття: стійкі емоційні утворення, що відображають ставлення до об'єктів.

Настрої: тривалі емоційні стани, які визначають загальний фон діяльності.

Стрес: психофізіологічна реакція на вплив несприятливих чинників.

1.3. Загальні властивості емоцій і почуттів

Інтенсивність, тривалість, полярність.

Вплив на когнітивну, мотиваційну, поведінкову сфери.

1.4. Роль емоцій в діяльності людини

Мотивація і підтримка активності.

Роль у прийнятті рішень.

Значення у міжособистісному спілкуванні та соціальній адаптації.

Література.

1. Коваленко О. В. Емоції і почуття: теоретичні основи та їх роль у діяльності // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 14-22.

2. Семенова Л. М. Прояви емоційного життя людини: афекти, настрої, стрес. Київ: Освіта України, 2021. 216 с.

3. Мартинюк І. С. Роль емоцій у прийнятті рішень і міжособистісній взаємодії. Львів: Центр навчальної літератури, 2022. 210 с.

4. Ткаченко Р. В. Афекти та їх вплив на поведінку людини // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2021. № 1. С. 22-30.

5. Гончарук Т. П. Емоції у діяльності людини: регуляторна функція // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2020. № 4. С. 18-26.

2. Основні напрями науково-прикладної та практичної психології

2.1. Визначення науково-прикладної та практичної психології

Науково-прикладна психологія як галузь, спрямована на розробку теоретичних основ вирішення практичних задач.

Практична психологія як безпосередня робота з людьми для вирішення психологічних проблем.

2.2. Основні напрями науково-прикладної психології

Клінічна психологія: дослідження і терапія психічних розладів.

Педагогічна психологія: вивчення процесів навчання і виховання.

Юридична психологія: дослідження психологічних аспектів правової діяльності.

Соціальна психологія: аналіз групової динаміки і міжособистісних взаємин.

Економічна психологія: вивчення поведінки людей у сфері економіки.

2.3. Основні напрями практичної психології

Консультування: підтримка у вирішенні психологічних проблем.

Психотерапія: корекція емоційних та поведінкових порушень.

Психодіагностика: вивчення особистісних та інтелектуальних характеристик.

Реабілітаційна психологія: допомога у відновленні психологічного здоров'я.

Література.

1. Коваленко О. В. Практична психологія: основи і напрями // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2019. № 3. С. 18-26.

2. Семенова Л. М. Психологічні напрями: від теорії до практики. Львів: Видавництво ЛНУ, 2021. 224 с.

3. Мартинюк І. С. Педагогічна психологія: наукові основи. Київ: Освіта України, 2020. 192 с.

4. Гончарук Т. П. Соціальна психологія у дослідженні групових процесів. Харків: Центр навчальної літератури, 2022. 200 с.

5. Остапчук І. С. Клінічна психологія: методи і перспективи розвитку // *Український психологічний журнал*. 2021. № 2. С. 12-20.

3. Загальні вимоги до організації та проведення психологічного дослідження

3.1. Визначення психологічного дослідження

Психологічне дослідження як систематичний процес збору, аналізу та інтерпретації даних для вивчення психічних явищ.

3.2. Етапи психологічного дослідження

Постановка мети і завдань.

Формулювання гіпотези.

Вибір методів дослідження (експеримент, спостереження, опитування).

Збір даних.

Аналіз та інтерпретація результатів.

Формулювання висновків.

3.3. Загальні вимоги до організації дослідження

Об'єктивність: уникнення впливу суб'єктивних факторів.

Надійність: стабільність результатів при повторенні дослідження.
Валідність: відповідність методів поставленій меті.
Репрезентативність: відповідність вибірки досліджуваній популяції.

3.4. Етичні вимоги

Добровільність участі, конфіденційність, інформована згода.
Уникнення завдання шкоди респондентам.

Література.

1. Коваленко О. В. Методи психологічного дослідження. Київ: Наукова думка, 2021. 210 с.
2. Семенова Л. М. Організація і проведення психологічного дослідження: вимоги // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2020. № 3. С. 22-30.
3. Мартинюк І. С. Етапи психологічного дослідження. Львів: Центр навчальної літератури, 2022. 198 с.
4. Гончарук Т. П. Етичні вимоги до проведення психологічних експериментів // *Український психологічний журнал*. 2021. № 4. С. 28-36.
5. Ткаченко Р. В. Надійність і валідність методів у психологічних дослідженнях // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2020. № 2. С. 14-22.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Михайликові, якому 1 рік 3 місяці, ще важко дається вимова слів, і він часто вдається до жестів. Мати, зрозумівши, що хоче хлопчик, тут же виконує його бажання. Як вплине така поведінка мами на розвиток мовлення хлопчика?

ВАРІАНТ 10

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Воля як характеристика свідомості. Види вольових дій

1.1. Визначення поняття волі

Воля як свідома регуляція поведінки і діяльності людини.
Роль волі у подоланні внутрішніх і зовнішніх перешкод.
Основні функції волі: мотиваційна, регулятивна, мобілізуюча.

1.2. Характеристика волі як елементу свідомості

Воля як прояв свідомої активності.
Зв'язок волі з мисленням, емоціями та мотивацією.
Роль волі у формуванні цілеспрямованої поведінки.

1.3. Види вольових дій

Прості вольові дії: дії, що виконуються без вагань і обдумування.
Складні вольові дії: дії, що вимагають постановки мети, вибору засобів та подолання перешкод.
Вольові дії з вибором: ситуації, що потребують вибору між кількома варіантами.

Довільні дії: здійснюються під контролем свідомості.
Мимовільні дії: не потребують свідомого зусилля (автоматизовані).

Література.

1. Коваленко О. В. Воля у структурі свідомості: теорія і практика // *Український психологічний журнал*. 2020. № 3. С. 14-22.
2. Семенова Л. М. Вольові дії: механізми і прояви. Київ: Освіта України, 2021. 210 с.
3. Мартинюк І. С. Воля як елемент цілеспрямованої діяльності. Львів: Центр навчальної літератури, 2022. 192 с.
4. Гончарук Т. П. Складні вольові дії: дослідження та практика // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2021. № 2. С. 18-26.
5. Ткаченко Р. В. Вольові характеристики особистості: методи дослідження // *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2019. № 1. С. 22-30.

2. Визначення поняття „мотивація”. Зовнішні та внутрішні причини поведінки

2.1. Визначення поняття «мотивація»

Мотивація як сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, що спонукають людину до діяльності.

Основні компоненти мотивації: потреби, мотиви, цілі.

2.2. Внутрішні причини поведінки

Потреби: фізіологічні, соціальні, духовні.

Інтереси та цінності: особистісні смисли, внутрішні переконання.

Мотивація досягнення: бажання досягти успіху, реалізувати себе.

2.3. Зовнішні причини поведінки

Соціальне середовище: вимоги і очікування суспільства.

Зовнішні стимули: матеріальні винагороди, покарання.

Обставини: ситуаційні фактори, зовнішні умови.

2.4. Взаємодія внутрішніх і зовнішніх мотивів

Вплив зовнішніх стимулів на внутрішню мотивацію.

Баланс між внутрішньою та зовнішньою мотивацією у формуванні поведінки.

Література.

1. Ляшенко О. В. Основи мотивації: внутрішні і зовнішні аспекти. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 224 с.
2. Семенова Л. М. Причини поведінки: мотивація у психології. Львів: Видавництво ЛНУ, 2022. 216 с.
3. Мартинюк І. С. Мотивація як рушійна сила діяльності. Київ: Освіта України, 2020. 198 с.
4. Коваленко О. В. Взаємодія внутрішніх і зовнішніх мотивів поведінки // *Науковий вісник Чернігівського національного університету*. 2020. № 3. С. 18-26.

3. Побутове і наукове спостереження: порівняльний аналіз

3.1. Визначення спостереження

Спостереження як метод збору даних через безпосереднє сприйняття поведінки або явищ.

Побутове спостереження: повсякденний аналіз без формалізованих процедур.

Наукове спостереження: систематизований метод дослідження із заздалегідь визначеною метою.

3.2. Характеристики побутового спостереження

Суб'єктивність.

Відсутність структурованості.

Обмеженість сфери використання.

3.3. Характеристики наукового спостереження

Об'єктивність: чітка методика спостереження.

Системність і послідовність.

Можливість перевірки та повторення результатів.

3.4. Порівняльний аналіз

Критерій	Побутове спостереження	Наукове спостереження
Мета	Спонтанна, непланована	Чітко визначена
Суб'єктивність	Висока	Мінімальна
Інструментарій	Відсутній	Використовується
Відтворюваність	Низька	Висока

3.5. Значення обох видів спостереження

Побутове спостереження як основа формування емпіричних знань.

Наукове спостереження як джерело об'єктивних даних.

Література.

1. Коваленко О. В. Наукове і побутове спостереження: порівняння і аналіз // *Актуальні проблеми психології*. 2021. № 3. С. 12-20.

2. Семенова Л. М. Побутове спостереження як основа емпіричного знання. Київ: Освіта України, 2020. 216 с.

3. Мартинюк І. С. Метод наукового спостереження у психології. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 214 с.

4. Гончарук Т. П. Системність у науковому спостереженні // *Науковий вісник Київського національного університету*. 2022. № 1. С. 18-26.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання. Фахівець у сфері створення реклами запропонував плакат з реклами одягу. На плакаті переважав чорний колір. Крім того, там було написано - одяг за помірними цінами.

Чи вдале, на Ваш погляд, таке рекламне рішення? І що можна запропонувати фахівцю.

ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАХИСТ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗА НАСТУПНОЮ ШКАЛОЮ

Бали	Оцінка	Характеристика
17-20	відмінно	Оформлення контрольної роботи повністю відповідає встановленим вимогам. Завдання розкриті повно, глибоко і всебічно. Студент демонструє не лише знання теоретичного матеріалу, але й здатність до критичного аналізу, синтезу інформації та застосування знань у нових умовах. Відповіді логічні, послідовні, граматично правильні. Практична частина виконана на високому рівні, із залученням прикладів, порівнянь, графічного чи табличного матеріалу. Використовуються посилання на наукову літературу та додаткові джерела. Демонструється здатність до самостійного мислення, творчого підходу та глибокого аналізу. Відповіді підтверджені конкретними прикладами та доказами. У роботі немає помилок чи недоліків.
10-16	добре	Оформлення контрольної роботи відповідає встановленим вимогам, але з окремими незначними зауваженнями (наприклад, порушення стилістики чи оформлення). Завдання розкриті достатньо повно, демонструється розуміння теоретичного матеріалу. Студент виявляє здатність до аналізу та узагальнення, але вони не завжди є глибокими. Практична частина виконана з певними недоліками, наприклад, недостатня деталізація, поверхневий аналіз або обмежена кількість прикладів. Додаткові джерела використовуються, але не повною мірою. Робота демонструє стійке знання матеріалу, проте не завжди повну інтеграцію теорії та практики. Можуть бути окремі дрібні помилки чи неточності, які не впливають на загальну якість роботи.
6-9	задовільно	Оформлення контрольної роботи частково відповідає вимогам: є помилки у структурі, оформленні або логіці викладення матеріалу. Завдання виконані поверхнево, деякі з них не розкриті або залишилися незрозумілими. У теоретичній частині роботи трапляються неточності, пропуски важливих деталей чи недоліки у викладі. Практична частина виконана неповно, поверхнево, з помилками або без достатньої кількості обґрунтувань. Студент демонструє лише базові знання, які не підкріплені аналізом чи власними висновками. Використання додаткових джерел є обмеженим або відсутнє. Можлива відсутність прикладів, ілюстрацій чи інших засобів обґрунтування. Робота має численні недоліки, але дозволяє оцінити мінімально допустимий рівень засвоєння матеріалу.
5 і менше	незадовільно	Оформлення контрольної роботи не відповідає встановленим вимогам: структура роботи відсутня або неорганізована, спостерігаються грубі помилки в оформленні. Завдання залишаються нерозкритими або виконані неправильно. Теоретичний матеріал викладений поверхнево, без логіки та системності, з численними фактичними помилками. Практична частина відсутня або виконана з грубими помилками, що свідчать про нерозуміння теми. Студент демонструє низький рівень знань і неспроможність аналізувати чи інтерпретувати матеріал. Відповіді не підкріплені прикладами, відсутні посилання на наукову літературу. Робота в цілому вказує на відсутність підготовки до завдання та нездатність опанувати матеріал навіть на базовому рівні. Можуть бути ознаки формального підходу до виконання роботи.

У випадку негативного відгуку, контрольна робота повертається для остаточної переробки.

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК

Адаптивна функція психіки – здатність організму пристосовуватися до змін умов середовища через навчання, накопичення досвіду, аналіз ситуацій і зміни поведінки.

Аналіз діяльності – метод психологічного дослідження, що полягає у вивченні продуктів діяльності людини (текстів, малюнків, аплікацій тощо) для розуміння її психічного стану або рівня розвитку.

Дратівливість – біологічна властивість організмів реагувати на подразники із зовнішнього чи внутрішнього середовища, що є основою для формування реакцій на зміни умов.

Емоційний компонент свідомості – аспект свідомості, пов'язаний із усвідомленням почуттів, які впливають на поведінку, рішення та міжособистісні взаємодії.

Експеримент – метод психологічного дослідження, що передбачає активне втручання у природний хід подій для вивчення причинно-наслідкових зв'язків між змінними.

Загальна психологія – галузь психології, яка вивчає базові закономірності психіки та фундаментальні психічні процеси (сприймання, мислення, пам'ять тощо).

Інстинктивна поведінка – форма поведінки, зумовлена генетично закладеними програмами дій, які реалізуються автоматично і не потребують навчання.

Мотиваційний компонент свідомості – складова свідомості, що включає потреби, цілі, установки та бажання, які спрямовують діяльність людини.

Психолінгвістика – галузь психології, що вивчає мову як засіб мислення, комунікації і пізнання, а також процеси мовної діяльності.

Соціальна психологія – галузь психології, яка досліджує поведінку людей у соціальних групах, їхні установки, стереотипи та процеси взаємодії.

Відображувальна функція психіки – здатність психіки створювати внутрішні образи об'єктів і явищ зовнішнього світу, що забезпечує орієнтацію та адаптацію.

Воля – здатність людини свідомо контролювати свої дії та поведінку, спрямовуючи їх на досягнення поставленої мети.

Гіпокамп – структура мозку, відповідальна за формування довготривалої пам'яті та орієнтацію у просторі.

Групова динаміка – процеси взаємодії у групі, які визначають її функціонування, структуру та ефективність.

Довготривала пам'ять – здатність зберігати інформацію протягом тривалого часу, забезпечуючи навчання та накопичення досвіду.

Ергономіка – галузь, яка досліджує взаємодію людини з технічними системами для оптимізації праці та підвищення її ефективності.

Експериментальна психологія – напрям у психології, що використовує емпіричні методи для перевірки гіпотез і вивчення психічних процесів.

Емоції – психічні стани, що відображають ставлення людини до об'єктів чи подій і впливають на її мотивацію та поведінку.

Здібності – індивідуальні особливості людини, які визначають її успішність у певних видах діяльності.

Інженерна психологія – галузь психології, що вивчає психічні аспекти взаємодії людини з технічними системами.

Інтелект – здатність до розв'язання проблем, абстрактного мислення, навчання і адаптації до змін.

Інтуїція – здатність отримувати знання чи приймати рішення без свідомого аналізу.

Когнітивна психологія – напрям у психології, що досліджує процеси сприйняття, уваги, пам'яті, мислення та прийняття рішень.

Когнітивний компонент свідомості – складова свідомості, яка забезпечує пізнання, аналіз, узагальнення та прийняття рішень.

Комунікативна функція психіки – здатність організму взаємодіяти з іншими через мову, жести та інші форми спілкування.

Конформізм – схильність людини до підпорядкування груповим нормам і стандартам.

Креативність – здатність до створення нових ідей, методів чи продуктів.

Мигдалина (амигдала) – частина мозку, відповідальна за регуляцію емоцій, особливо страху та агресії.

Мислення – процес обробки інформації, який включає аналіз, синтез, абстрагування та узагальнення.

Мотивація – внутрішній процес, який стимулює людину до дії та визначає спрямованість її поведінки.

Нейропсихологія – галузь психології, що вивчає зв'язок між мозковою діяльністю та психічними процесами.

Настрій – тривалий емоційний стан, що визначає загальне ставлення

людини до навколишнього світу.

Нейрон – клітина нервової системи, яка передає інформацію через електрохімічні імпульси.

Об'єктивні методи дослідження – методи, які забезпечують отримання даних, незалежних від суб'єктивного сприйняття досліджуваного.

Педагогічна психологія – галузь психології, яка досліджує психічні аспекти навчання і виховання.

Перцептивна психіка – рівень психічного розвитку, що забезпечує сприйняття цілісних образів об'єктів.

Підсвідомість – частина психіки, яка містить автоматичні, несвідомі процеси, що впливають на поведінку людини.

Прогностична функція психіки – здатність передбачати наслідки дій та планувати майбутнє.

Психіка – властивість мозку, яка забезпечує відображення реальності, регуляцію поведінки та адаптацію організму.

Психічний стан – тимчасовий стан психіки, що характеризує загальний рівень активності та емоційного фону людини.

Рефлексія – здатність людини аналізувати свої думки, почуття та дії.

Соціальні установки – стійкі психологічні настанови, що визначають ставлення до людей, подій чи об'єктів.

Спостереження – метод психологічного дослідження, що полягає у реєстрації поведінки досліджуваних у природних умовах.

Сприйняття – психічний процес отримання і обробки інформації про об'єкти та явища зовнішнього світу.

Стрес – реакція організму на складні ситуації, яка може мобілізувати ресурси або негативно впливати на здоров'я.

Тестування – метод психологічного дослідження, що використовує стандартизовані завдання для оцінки психічних характеристик.

Тривожність – психічний стан, що відображає внутрішнє напруження у відповідь на невизначеність чи можливу загрозу.

Увага – психічний процес, що забезпечує вибіркову спрямованість на об'єкти чи завдання.

Характер – сукупність індивідуальних особливостей людини, що проявляються у її поведінці та ставленні до оточення.

Цілеспрямована поведінка – складна форма поведінки, яка передбачає аналіз ситуації, планування дій та прогнозування наслідків.

Додаток А. Зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА
Бахмутський навчально-науковий професійно педагогічний інститут
Кафедра економіки підприємств та менеджменту

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни _____

здобувача (здобувачки) освіти _____ курсу, групи _____

спеціальності _____

ПІБ здобувача (здобувачки)

Перевірив: _____ к.е.н., доц. каф. ЕПМ Атаєва О. А.

БННППІ ХНУ ім. В.Н. Каразіна,
Харків, 202__ р.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Атаєва Олена Алімівна

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальностями 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»,
073 «Менеджмент», 141 «Електроенергетика, електротехніка
та електромеханіка»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 30.01.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,52. Обсяг 0,643 Мб. Зам. № 12/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна